

УДК378.1

Микола ЧУМАК

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики
навчання фізики та астрономії Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова, м. Київ, Україна
e-mail: chumak.m.e@gmail.com*

ВПЛИВ ХРИСТІЯНОЦЕНТРИЗМУ НА РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ XVIII ст.

У матеріалах статті розкривається проблема розвитку вищої освіти XVIII ст. у розрізі християно-центричних витоків соціокультурного буття українства. Дослідницьку увагу зосереджено на аналізі впливу на вітчизняну освітню площину трьох основоположних векторів – Церкви, соціуму та держави.

Від рефлексовано чітку практичну зорієнтованість освітніх завдань, які були основоположними у діяльності вітчизняних вищих шкіл епохи. Актуалізовано домінування у навчально-виховному обігу цілісного потенціалу педагогічної діяльності, зорієнтованої на розв'язання наявних труднощів історичного періоду та задоволення наявних соціоментальних запитів.

У історико-педагогічному ключі заявленої проблематики використано відповідний дослідницький інструментарій – історико-ретроспективний, системно-структурний та хронологічний методи.

Ключові слова: вища освіта, християноцентричні витoki, соціокультурне буття, особистість.

В умовах перехресного впливу на вітчизняну вищу освіту християноцентризму послідовно викристалізувався цілий перелік аксіологічних детермінант, визначаючих інтенсивність прогресивного розвитку українства як цілісної соціоментальної спільноти.

Актуальність заявленої проблематики тематизована двома основоположними концентрами – переліком основоположних завдань розбудови національної школи та фіналізацією процесу надання українській автокефалії Томосу, що фактично є наслідком тривалих історичних перипетій на шкалі вітчизняного розвитку.

На глибоке авторське переконання, у складні роки наявної військово-політичної нестабільності нашої держави здоровий фізично-духовний оптимум для зростання кожного представника підрастаючого покоління сучасного українця може забезпечити лише персоніфікований характер ідеалів історичних постатей, які продемонстрували високий рівень національно-патріотичної стійкості на протидію руйнівним елементам російської агресії.

Окремі дослідницькі напрями, які дотичні до обраної проблематики дослідження, знаходимо на сторінках авторських праць В. Андрущенко, Н. Дем'яненко, О. Лавріненка, В. Сиротюка, Т. Завгородньої, Т. Дудки та ін. Проте, окреслення проблеми впливу християноцентризму на розвиток вітчизняної вищої школи попередніх історичних епох нині потребує все глибшого авторського від-рефлексування, що детерміноване необхідністю реалізації на загальнодержавному рівні стратегій деокупації та реінтеграції.

Зосередження авторської уваги на заявленій тематичі дослідження продукувало виокремлення цілого ряду дослідницьких завдань:

- проаналізувати рівень вивченості проблеми у розрізі джерелознавчої бази;
- актуалізувати вплив християноцентризму на розвиток вітчизняної вищої школи визначеної історичної епохи;
- популяризувати наявний історико-педагогічний досвід розбудови вітчизняної школи у сучасних соціокультурних умовах.

Історично закладені у попередні епохи витоки цілеспрямованого навчально-вихованого процесу, заснованого на урахуванні християнських цінностей, повсякчас були дотичними до особистого прикладу духовного-наставника, який виконував у досліджуваний період роль учителя. На феноменологічному рівні, питання особистісного прикладу душпастиря екстраполювалося на «платформу» домінуючих релігійних поглядів та переконань, які закладали своєрідні «підвалини» освіченості української нації.

Письмовими «відбитками» визначального впливу духовно-педагогічного прикладу на соціальну свідомість широких суспільних мас ще з попередніх століть слугують давньоруські пам'ятки. Протягом досліджуваного періоду саме вони продовжували виконувати роль письмово-еталонного базису у поліпросвітницькій справі на території різних регіонів України. Сьогодні можемо припустити, що саме духовно-педагогічний приклад духовенства викристалізував своєрідний «скелет» освіти та продукував «рельєфне» формування педагогічної свідомості підрастаючих

поколінь вихованців. Зазначена подієвість паралельно підсилювалася симбіотичним впливом на вітчизняну школу взаємозв'язаного тріо – соціуму, Церкви та держави. Причому перших два компоненти були настільки взаємозв'язані, що при їх тісній взаємодії у досліджуваній період ми отримали високоосвічених фахівців своєї справи (зокрема, знані усьому світу могилянці – Г. Сковорода, Г. Кониський та ін.), які за посередництвом досліджуваного феномена засновували школи і бібліотеки, навчали та виховували цілий ряд поколінь, стали своєрідними просвітницькими «світилами» для світу.

З точки зору сучасних наукових дефініцій, зростання соціокультурного розвитку великих міст досліджуваного періоду на вітчизняній геополітичній карті, підсилювалося відповідним рівнем урбанізаційних процесів. Такого роду тенденційність «неспішного» розвитку освіченості та розвою культури у сукупному розрізі призвело до зростання чисельності грамотних на одиницю наявної площі Лівобережжя та Правобережжя.

У творчому доробку «Від досліджень православної аскези до створення нової моделі людини: шлях наукової школи синергетичної антропології» зазначалося, що соціокультурний прогрес досліджуваного періоду уможлиблювався продуктивною діяльністю усіх «керівних ланок» духовенства – починаючи від єпископів і закінчуючи мандрівними дяками [4].

Такий ракурс дослідницького пошуку зорієнтував нас на переосмислення християноцентричного характеру розвитку вітчизняної вищої школи XVIII ст. Вона послугувала своєрідною просвітницькою колицею, оскільки у ній «зростали» майбутні діячі та визнані духівники, що своєю просвітницькою діяльністю примножили соціокультурний потенціал великих міст – маленьких концентрів освіченості та духовності.

У геополітичному контексті, саме етнографічні регіони України, по-суті, стали «центральною нервовою системою» у реалізації життєдіяльно-освітніх починів кожної адміністративно-територіальної одиниці. Продуктивні результати їх праці можемо оцінити сучасним дослідницьким оком на прикладі розвитку окремих освітніх закладів великих міст (зокрема, Київ – Києво-Могилянська академія; Острог – Острозька академія).

Варто підкреслити і той факт, що діяльність духовних осередків перепліталася із парафіяльними починами, що у сумарному ефекті призвело до:

- а) «реорганізації» суспільної свідомості мешканців великих міст;
- б) переосмислення напрямів розвитку адміністративно-територіальних одиниць

відповідно до наявних суспільних запитів того часу;

- в) виокремлення пріоритетів подальшого розвитку освіти та освіченості у відповідності до напрацьованих тенденцій цивілізацій середземноморського басейну.

Цілком зрозуміло, що ми не можемо сьогодні ототожнювати освітні концентри досліджуваного періоду із високоорганізованими навчально-виховними закладами високорозвинутих країн світу. Проте, у рамках визначеного хронологією дослідження ми зобов'язані підкреслити чітку практичну зорієнтованість знань, які надавалися вихованцям у вітчизняних вищих школах досліджуваного періоду та зорієтовувалися на розв'язання низки наявних соціокультурних завдань, зокрема:

- а) географічного поширення релігійних поглядів і переконань шляхом «освоєння» догм Святого Письма – навички читання;
- б) книгописання з метою поповнення «арсеналу» бібліотечних полиць у розрізі поширення грамотності – навички письма;
- в) примноження скарбниці народної творчості – навички співу тощо.

У такому ж змістовому обрисі освоєння в рамках навчального плану вітчизняних вищих шкіл епохинизки іноземних мов все чіткіше викристалізовував релігійно-християнський контент, який не обмежувався суто освітніми завданнями.

Подієво-хронологічний підтекст визначеної дослідження епохи засвідчив про наявну глибину релігійного світогляду та широту змістового компоненту освіти. Таке цілісне панно онтології буття тогочасного українства прикрашали нитки релігійного світогляду, які переплітали елементи церковно-слов'янської азбуки. Поліфункціональність такого «панно» сягала і глибин духовної сутності кожного малограмотного чи зовсім неграмотного представника тогочасного соціуму, апелювала довічних цінностей та найвіддаленіших «закутків» суспільної свідомості, торкалася невидимою рукою часу до трансцендентності багатовимірного буття.

Сьогодні з упевненістю можемо стверджувати, що християноцентрованість вищої освіти досліджуваної епохи у суспільному ключі відтворювалася в: утвердженні віри; загальнонародному обрисі характеру освіти; практичній значущості знань, що сукупним чином відповідали вимогам того часу.

«Всепроникливість» складових елементів дидактики у вітчизняній освітній обіг вищої школи на загальнодослідницькому рівні прослідковувалася навіть всупереч несприятливим обставинам реального історичного буття нашого народу, функціонування якого було спровоковане

впливом консервативної політики діючого керівництва. Така дидактична феноменальність у сумарному ефекті призвела до розширення переліку принципів, методів та засобів навчання, які широко використовувалися у вітчизняних стінах місцевих вищих шкіл досліджуваної епохи.

Геополітичне розташування нашої держави – на перетині транспортних шляхів Заходу та Сходу посприяло інкрустуванню вітчизняних вищих шкіл етнічними «перлами» кожного регіону наявних вищих шкіл Наддніпрянщини та Галичини. Досить органічно у навчально-виховний процес вищих шкіл досліджуваного періоду «впліталися» елементи:звичаєво-фольклорного буття, «масових» свят та неперевершеної обрядовості наявних групових ігор. Сукупна продуктивність зазначеної подієвості послугувала справжнім ціннісним «переворотом» по відношенню до буденного повсякдення неосвічених мас, оскільки невтішні «відроги» язичницьких реалій віддзеркалювалися на рівні вбивств, «блудництва» та низки шкідливих звичок.

Ситуативні реалії життєдіяльності українського соціуму актуалізували формування на особистісному рівні цілісного світосприйняття, яке було продуктом навчально-виховної діяльності представників педагогічного складу духовенства, яке було досить мобільним на території України. Основні завдання тогочасної освіти органічно «впліталися» у місію педагогічної діяльності, відтіняючи свою змістову сутність різнобарв'ям моральності, християноцентризму та наявної релігійності.

Цілком раціонально, що регуляція термінів повного «курсу» навчально-виховного процесу для кожної особистості індивідуально, була досить відносним феноменом, оскільки ґрунтувалася на: індивідуальних можливостях, здібностях, рівневості засвоєних знань та базисі сформованих умінь й навичок. Деталізуючи наукову проблему педагогічної діяльності викладача-духівника слід підкреслити її «непересічний» термінологічний розріз, тривалість якого зазвичай охоплювала усі життєві віхи самого педагога.

Історіографічний базис дослідження засвідчив, що саме велике бажання особистості досягти певних вершин самовдосконалення, шляхом пізнання сутності релігійних догматів, привело наявну духовну спільноту досліджуваного історичного періоду до усвідомлення необхідності безперервного навчання [1; 3]. Цьому процесу активно посприяло книгописання, яке виконало функцію життєздатного начала та поклало початок масовому просвітництву серед наявних суспільних мас.

Важливо підкреслити і той факт, що після входження проукраїнської території до складу Російської імперії, за відома діючого керівництва, на неофіційному рівні Церкві було надано певний управлінський протекторат на місцях. Розширення переліку «прополітичних» функцій наявних духовних центрів, уможливило виконання ними завдань могутнього суспільно-ідеологічного інституту, спрямованого на переорієнтування соціальної свідомості у напрямку вірного служіння царату.

Повертаючи дослідницький вектор до аналізу попередніх історичних епох слід зауважити, що саме після занепаду монголо-татарського панування на вітчизняних теренах місцеве духовенство знову зосередило свою увагу на активному розвитку самостійної писемності. Перехід від пасивного перекладу світових шедеврів до власного книгописання, на наш погляд, послугувало лімітуючим фактором подальшого розвитку вітчизняної вищої освіти. Наведений вище факт, по-суті, став ключовим у подальшому просвітництві усїєї вітчизняної території. Аналізуючи наукову проблему розвитку самостійної писемності на проукраїнських просторах слід зауважити і те, що творчі нариси не лише першопочатково записувалися, але й:

- піддавалися певній редакторській обробці самого автора;
- збагачувалися найбільш знаковими цитатами знатних іноземних авторів;
- унаочнювалися авторськими рисунками.

Яскравим свідченням вищевикладеного слугує, зокрема, праця В. Григоровича-Барського «Мандри по Святих Місцях Сходу з 1723 по 1747 рік», на сторінках якої представлено авторські описи усього побаченого й почутого та презентовано різноматичні рисунки, які дають наочні уявлення про особливості зовнішнього обліку різних куточків світу [2].

На історико-генетичному рівні можемо сьогодні припустити, що якщо б освітні осередки на базі обителів акцентували свою увагу виключно на підтриманні відповідного виховного рівня своїх прихожан, то тоді б практичний кут цілої низки інтелектуальних завдань вищих шкіл залишився б не окресленим на вітчизняній соціокультурній площині того часу. Представникам Церкви вдалося отримати широке визнання і підтримку в тогочасному суспільному колі й завдяки тому, що вони успішно поєднали складний освітній процес із моральним вихованням. Результати позитивної навчально-виховної динаміки засвідчили про непересічний характер церковного авторитету в очах тих представників соціуму, які відчули на

собі плідні результати їх багатоаспектної душпастирської діяльності.

Узагальнюючи сукупну історико-педагогічну подієвість підкреслимо, що духовність для усіх представників слов'янських народів була досить органічним інструментом національного зростання. Духовне начало апелювало до загальноцивілізаційних цінностей, які сприймалися соціумом в якості еталонних зразків на нелегкому шляху до досягнення найзаповітніших мрій у розрізі земного та потойбічного.

Процес сприйняття українцями вітчизняних педагогів-інтелігентів ролі непересічного ідеалу для наслідування був досить тривалим та органічним. У розрізі філософії освіти таку соціокультурну феноменальність можна пояснити тим, що у різні історичні періоди чимало зацікавлених провладних елементів намагалися використати Церкву у власних інтересах і тим самим викреслити із суспільної пам'яті наявні національні ідеали. Такі намагання сьогодні пояснюються авторитетною історіографією, як сплановані етногеноцидні програми провладних структур.

У таких історичних перипетіях свідомі представники Церкви, які активно практикували реалізацію педагогічних функцій на місцях, виконали на теренах вітчизняних ландшафтах функцію національно-інтелектуальних консолідаторів. Щоденною працею вони натхненно реалізовували антивладний проект національної єдності, насичений гуманістичними ідеями та єдиною просвітницькою ціллю.

Цілісна піраміда архетипів наукових уявлень про педагогічну діяльність представників духовенства у розрізі вітчизняних вищих шкіл конструювалася протягом досить тривалого історичного періоду. Сукупною мірою ця подієвість актуалізувала сприйняття сучасними дослідниками тогочасних реалій в якості єдиного історико-педагогічного панно. Поетапність відрефлексування суспільної ролі свідомого духовенства на території різних адміністративно-територіальних одиниць, які активно виконували навчально-виховні функції на місцях сьогодні можемо зіставити із такими феноменами як: духовно-освітній базис, соціальна інтеграція, територіальна концентрація тощо. Саме християноцентричні виміри вітчизняної вищої освіти привнесли у авторсько-дослідницьке світорозуміння елементи виразної соціокультурної форми наявних ідеалів та образів духовенства, які на розгалужених родових лініях низки вітчизняних поколінь закарбувалися золотими літерами історичної пам'яті.

Сукупні трансформаційні перетворення досліджуваної історичної епохи відзначилися на сто-

рінках вітчизняної історії на кшталт векторних протидій ціннісних орієнтирів бажаного та реально існуючого. Функцію «бажаного» виконали одвічні аксіологічні орієнтири – Божі Заповіді, а «реально існуючим» – виявилось нівелювання життєвого устрою, коли особистість зіштовхнулася із окремими аморально-анархічними відголосками соціального буття.

У такому дедуктивному ключі можемо з упевненістю підкреслити і той факт, що прогресивність історичних змін у напрямку українського націотворення було швидше не продуктом наявних політичних реформ, а підсумком ефективно-налагодженого, продуктивного навчально-виховного процесу та синхронності педагогічної діяльності. Досліджуваний феномен, по-суті, став соціокультурним транслятором рівня розвитку вітчизняного соціуму на рівні різнопланових впливів і взаємопроникнень представників традиційної Церкви та релігійно-реформаторських течій.

Надзвичайно важливим у нашому дослідженні є персоніфікований характер авторських пошуків, який актуалізував ренесанс високоідейності-педагогічної діяльності. Така феноменальність частково відтворена на рівні окремих персоналій (Г. Сковорода, Т. Прокопович, Д. Нащинський та ін.). Деталізуючи змістову наповненість поглядів та переконань тогочасного духовенства, яке активно практикувало у своїй діяльності виконання навчально-виховних функцій у визначений історичний період стає зрозумілим, що вони віддзеркалювали багатий християнсько-антропологічний досвід, який у загальних обрисах не втратив своєї актуальності і в сучасному освітньому процесі, педагогічній теорії та практиці зокрема.

Від рефлексування титульної проблематики актуалізувало формулювання наступних висновків. Амбівалентний характер досліджуваної проблематики засвідчив про присутність негативного та позитивного начал у визначеному колі наявної тематики. Перший, зокрема, прослідковувався у мінливому динамізмі та обмеженій масштабності просвітницьких починів через примусове використання авторитету Церкви певними політичними структурами того часу. Другий – відтіняв високий рівень моральності особистості, яка стала «рятівним» засобом на шляху до актуалізації реформ та подальшого державотворення.

Підсумовуючи своєрідність християноцентричного розвитку вітчизняної вищої освіти XVIII ст. стає зрозумілим, що вона:

- розвивалася на релігійному ґрунті;
- реалізовувалася шляхом виконання навчально-виховних функцій місцевого духовенства за ступеневим принципом;

– відрізнялася у соціокультурному плані своєю унікальною природою – можливістю охопити представників різних адміністративно-територіальних одиниць нашої держави і тим самим актуалізувати питання регіонального просвітництва.

Перспективним нам видається подальше здійснення персоніфікованих розвідок, дотичних до розвитку вітчизняної вищої школи XVIII ст. в умовах прямого впливу християноцентризму.

Список використаних джерел

1. Белозерцев Е. П. Образование: историко-культурный феномен. СПб.: Изд. Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2004. 704 с.
2. Григорович-Барський В. Мандрі по Святих Місцях Сходу з 1723 по 1747 рік / пер. з давньоукр., післям. та прим. П. Білоуса; передмов. О. Субтельного; за ред. М. Москаленка. К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2000. 768 с.
3. Крикунов А. Е. Образование в перспективе онтологии (онтологическое обоснование педагогических практик в русской религиозной философии): монография. Елец: ЕГУ им. И. А. Бунина, 2010. 224 с.
4. Хоружий С. С. От исследований православной аскезы к созданию новой модели человека: путь научной школы синергической антропологии // Обсерватория культуры. Москва, 2006. № 4. С. 99–106.

References

1. Belozercev, E. P. (2004). *Obrazovanye: y istoryko-kulturnuj fenomen* [Education: historical and cultural phenomenon]. SPB.: Yzd. R. Aslanova «YurydycheskyjcentrPress» [in Russian].
2. Grygorovych-Barsky, V. (2000). *Mandrypo Svyatyh Misycyh Shodu z 1723 po 1747 rik* [Travels to the Holy Sites of the East from 1723 to 1747]. Kyiv: Vydavnytstvo Solomiyi Pavlychko «Osnovy» [in Ukrainian].
3. Krykunov, A. E. (2010). *Obrazovanye v perspektyve ontology (ontologicheskoe obosnovanye pedagogicheskyyh praktyk v russkoj relygyoznoj fylosofyjy)* [Education in the ontology perspective (ontological substantiation of pedagogical practices in Russian religious philosophy)]. Eлец: EGU ym. I. A. Bunyna [in Russian].
4. Horuzhy, S. S. (2006). *Ot issledovany pravoslavnoj askezy k sozdanyu novoy modely cheloveka: put nauchnoj shkoly synergyjnoj antropology* [From studies of Orthodox austerities to the creation of a new model of man: the path of a scientific school of synergistic anthropology]. Moskva: Observatoriya kulturu [in Russian].

Николай Чумак. Влияние християноцентризма на развитие отечественного образования XVIII века

В материалах статьи раскрывается проблема развития высшего образования XVIII века в разрезе християноцентричних истоков соціокультурного бытия украинцев. Исследовательское внимание сосредоточено на анализе влияния на отечественную образовательный ландшафт трех основных векторов – Церкви, социума и государства.

Отрефлексовано четкую практическую ориентированность образовательных задач, которые были основополагающими в деятельности отечественных вузов эпохи. Актуализировано доминирование в учебно-воспитательном процессе мощного потенциала педагогической деятельности, ориентированной на решение проблем исследуемого исторического периода и выполнение имеющихся социоментальных запросов.

В историко-педагогическом ключе использовано соответствующий исследовательский инструментарий – историко-ретроспективный, системно-структурный и хронологический методы.

Ключевые слова: высшее образование, християноцентричные истоки, соціокультурное бытие, личность.

Mykola Chumak. The impact of Christian values on the development of national higher education in the XVIII century

The materials of the article reveal the problem of higher education development in the XVIII century in the context of the Christian origins of the socio-cultural life in Ukraine. The research attention is focused on the analysis of the influence of the three fundamental vectors -Church, society and state on the national educational plane.

A clear practical orientation of educational tasks, that were fundamental in the work of higher schools of the era, is reflected. The dominance of holistic potential of educational activities, aimed at resolving the existing difficulties of the historical period and the satisfaction of existing social and mental needs, has been actualized.

In the historical and pedagogical key, the research used historic-retrospective, systematic-structural and chronological methods of research.

It has been noted, that the progressivity of historic changes in the Ukrainian nation building was rather not a product of the existing political reforms, but the result of effectively organized, efficient teaching and educational process and synchrony of pedagogical activity. The investigated phenomenon, in essence, has become a socio-cultural translator of the level of national society development and reflected the influences and interpenetrations of various religious and Christian currents.

The personified character of the author's searches actualized the Renaissance of high ideals of educational activities, which are partly replicated at the level of individuals. Detailing the content of the clergy views and beliefs, who actively practiced the performance of teaching and educational functions in a certain historical period,

it becomes clear that they reflect the rich Christian anthropological experience, which, in general, has not lost its relevance in the modern educational process, pedagogical theory and practice.

On the theoretical level, it has been outlined that the holistic pyramid of scientific ideas about teaching activities was formed for quite a long period; this fact actualized their perception by modern researchers as the sole historical and educational panel. The gradual level of reflection of itinerant clergy public role – as teachers and intellectuals, who actively performed educational functions in various administrative and territorial units can be correlated nowadays with the following phenomena: spiritual and educational basis, social inclusion, territorial concentration, etc.

Having summarized the uniqueness of Christian presuppositions of phenomenological development, it becomes clear that higher education: developed in religious and reform keys; was practically realized by performing educational functions that were carried out by the gradual principle; differed in the socio-cultural regard due to its unique nature – the ability to cover a wide range of pupils on the broad geographical spaces.

Keywords: higher education, Christian origins, socio-cultural life, personality.

УДК378:37.013.3

Сергій ШАРОВ

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри української і зарубіжної літератури
Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна
e-mail: sharov@mdpu.org.ua

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД: ПЕРЕВАГИ, СТРУКТУРА ТА ОСОБЛИВОСТІ

Жорсткі вимоги сьогодення до підготовки фахівців, а також необхідність модернізації змісту вищої та середньої освіти у відповідності до сучасних економічних, політичних, соціальних умов, зумовили впровадження компетентнісного підходу в освітню діяльність вищої та середньої школи. У статті наводяться переваги впровадження компетентнісного підходу, аналізуються визначення понять «компетентність» та «компетенція», розкривається їх сутність. Наголошується на тому, що поняття компетентності є ширшим, ніж система понять «знання – уміння – навички», оскільки містить емоційно-ціннісні орієнтації особистості та інші компоненти. Зазначається, що випускник, який має розвинуті загальні та професійні компетентності, стає більш конкурентоспроможним та затребуваним на ринку праці. Розглядаються проблемні питання щодо впровадження компетентнісного підходу в освітній процес.

Ключові слова: компетентнісний підхід, освітня парадигма, навчальний процес, компетенція, компетентність.

Сьогодні потреби суспільства у всебічно підготовлених фахівцях, здатних якісно виконувати свої професійні обов'язки, вільно пристосовуватися до мінливих соціальних, політичних та економічних умов, потребують постійного оновлення змісту освіти та пошуків сучасних підходів до навчання. Насамперед це стосується зміни освітньої парадигми, спрямованої на накопичення багажу знань, на парадигму формування компетентного фахівця, який має загальні та професійні компетентності та вміє їх застосовувати у відповідності до ситуації.

Зазначене завдання досягається за рахунок впровадження в навчальний процес вищої та середньої школи компетентнісного підходу, який визнано одним із напрямів модернізації освіти України на рівні офіціальних нормативних доку-

ментів, таких як Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, Національна рамка кваліфікацій, Концепція Нової української школи та ін.

Теоретичні засади компетентнісного підходу в системі вищої та середньої освіти розроблялися такими відомими науковцями як І. Зимня, В. Кремень, В. Луговий, О. Пометун, А. Хуторский. Аналіз визначень провідних понять компетентнісного підходу здійснювали І. П'янкоська, О. Гулай та ін. І. Клак, Н. Побірченко, С. Фурдуй та інші науковці досліджували можливість впровадження компетентнісного підходу в системі вищої професійної освіти. Не зважаючи на численні дослідження, існують певні суперечності у визначенні ключових понять компетентнісного підходу, остаточно не визначені переваги впровадження